

Araştırma Makalesi (Research Article)

GASTRONOMİ VE MUTFAK SANATLARI ALANINDA TEZLİ YÜKSEK LİSANS YAPMA SEBEPLERİ VE DENEYİMLERİ ÜZERİNE NİTEL BİR ARAŞTIRMA (A QUALITATIVE RESEARCH ABOUT THE REASONS AND EXPERIENCES TO PURSUE A MASTER'S DEGREE WITH THESIS IN THE FIELD OF GASTRONOMY AND CULINARY ARTS)**

Özkan DEMİR^{1*} (orcid.org/ 0000-0002-7994-2564)

¹Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, Tavşanlı UBF, Gastronomi ve Mutfak Sanatları Bölümü, Kütahya, Türkiye

Özet

Bu araştırmada gastronomi ve mutfak sanatları alanında tezli yüksek lisans yapan ve tez döneminde olan bireylerin söz konusu bölümde yüksek lisans yapma gerekçelerinin ve deneyimlerinin belirlenmesi amaçlanmaktadır. Bu amaç doğrultusunda gastronomi ve mutfak sanatları yüksek lisans programını tercih eden bireylerle tercih sebepleri, yüksek lisans süresince yaşamış oldukları sorunlar, kaygıları ve yüksek lisansın kendilerine kattıkları ile ilgili yarı yapılandırılmış bir mülakat gerçekleştirilmiştir. Amaçlı örneklem yönteminin kullanıldığı araştırmada elde edilen veriler içerik analizi yöntemi ile analiz edilmiştir. Verilerin analizleri sonucunda yüksek lisans yapma amacı, karşılaşılan sorunlar, kaygı ve son olarak katkı olmak üzere toplam 4 tema oluşmuştur. Bu 4 temayı meydana getiren kategoriler ve kodlar tablo şeklinde gösterilmiş olup yorumlanmıştır. Araştırmanın sonucunda yüksek lisans tercih edenlerin amaçları arasında farklılık olsa da genel olarak sektörün ağır çalışma koşullarından dolayı akademisyen olmak istedikleri belirlenmiştir. Ayrıca katılımcıların yaşadığı en büyük sorunların da sürecin masraflı olması, alan dışı hocaların olması ve yoğunluk olduğu belirlenmiştir. Katılımcıların atanma konusunda kaygı yaşadıkları ve yüksek lisans sürecinin de kendilerine eleştirel düşünce ile bilimsel araştırma becerileri anlamında katkı sağladığı belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Gastronomi, Gastronomi ve Mutfak Sanatları, Yüksek Lisans, Nitel Araştırma

Abstract

This research aims to identify the reasons and experiences of individuals, who are pursuing a master's degree with thesis and who are in the stage of thesis in the field of gastronomy and culinary arts. In line with this purpose, a semi-structured interview was conducted with the individuals selecting the master's degree program in gastronomy and culinary arts in relation with their reasons for selecting this program, the problems that they have experienced during the master's degree program, their concerns and the contributions of the master's degree for them. The data obtained in the research, in which the purposeful sampling method was used, was analyzed by using the content analysis method. As a result of the analysis of the data, a total of 4 themes were created as follows: the purpose of pursuing a master's degree, the problems experienced, anxiety and contributions. The categories and codes that constitute these 4 themes were demonstrated and interpreted in the form of a table. As a result of the research, it was determined that although there are differences in terms of the purposes of those deciding to pursue a master's degree in this field, they mostly desire to become an academician in this field due to the harsh working conditions in the sector. Besides, it was determined that the biggest problems experienced by the participants are the high amount of the expenses of this process, existence of out-of-field lecturers and intensity. It was determined that the participants are anxious about being appointed and that the master's degree process makes contributions to them in terms of critical thinking and scientific research skills.

Keywords: Gastronomy, Gastronomy and Culinary Arts, Master's Degree, Qualitative Research

Giriş

Değişimin ve gelişimin hız kazanmış olduğu günümüzde hem bireysel anlamda hem de toplumsal anlamda lisansüstü eğitimin önemi de artmıştır (Güven vd., 2023: 165). Yükseköğretim kurumlarında lisans eğitimi ana gövdeyi oluşturuyor olsa da günümüzde lisansüstü eğitimin stratejik önemi ön plana çıkmıştır (Ökmen, vd., 2022: 560). Bireylerin lisans eğitimden sahip oldukları bilgiler çağın belli bir kısmına cevap verebilecek düzeydeyken (Aydemir ve Çam, 2015: 7), yüksek lisans derecesi mesleklere daha ileri ve sürekli eğitim verilmesine yönelik eğitim programları haline gelmektedir (Drennan ve Hyde, 2008: 487). Yüksek lisans

* Sorumlu yazar: ozkan.demir@dpu.edu.tr

DOI: 10.33083/joghat.2024.385

eğitimi, herhangi bir alanda akademik çalışmalar yapmaya ilgili bireylerin söz konusu alanda uzmanlaşması adına gerekli olan bilgi ve becerilerin verilmeye çalışıldığı programlardır (Katılmış, elik ve Kop, 2013: 110). Tezli yüksek lisans programlarının amacı, öğrencilerin araştırma yöntemlerini kullanıp bilgilere ulaşmasını, ulaştıkları bilgileri derleyip, yorumlayıp ve değerlendirme yeteneği kazanmasını sağlamaktır (Koşar, Er ve Kılınç, 2020: 371).

2022-2023 yükseköğretim istatistiklerine göre Türkiye’de toplam 434.485 kişi yüksek lisans eğitimi almaktadır. Türkiye’de geçmişi 2000’li yılların başına dayanmakla birlikte günümüzde birçok yerde lisans ve yüksek lisans düzeyinde gastronomi ve mutfak sanatları [GMS] eğitimi verilmektedir. Türkiye’de 42 farklı üniversitede 44 farklı enstitüde GMS, gastronomi, gastronomi ve mutfak kültürü adını altında yüksek lisans eğitimi verilmekte olup, bu programlarda toplam 1.650 kişi yüksek lisans eğitim almaktadır (Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi, 2023).

Bu araştırmanın amacı gastronomi ve mutfak sanatları alanında tezli yüksek lisans yapan ve tez döneminde olan bireylerin bu bölümde yüksek lisans yapma gerekçelerinin ve deneyimlerinin belirlenmesidir. Bu amaç doğrultusunda GMS yüksek lisans programını tercih eden bireylerle tercih sebepleri, yüksek lisans süresince yaşamış oldukları sorunlar, kaygıları ve yüksek lisansın kendilerine kattıkları ile ilgili bir mülakat gerçekleştirilmiştir.

Kavramsal ereve

Günümüzde bireyler kişisel gelişimin yanında aynı zamanda mesleki kdemde kolaylık sağlaması, akademisyen olmak, alanında uzmanlaşmak, mesleki doyum, yeni iş imkanları, içinde st pozisyonlara yükselmek, maddi gelir elde etmek gibi amaçlarla lisansüstü eğitime başvurmaktadır (Turan, 2019: 1237). Lisansüstü eğitimde lisans eğitiminden farklı olarak daha fazla kendine güven ve özerkliğin geliştirilmesi; daha eleştirel değerlendirme ve öz değerlendirme; fikirlerin geliştirilip uygulanmasında özgünlük için daha fazla fırsat; ve normalde lisans derslerinde görülmeyen lkte öğrencilerin araştırma üreticileri olarak kabul edilmesi gibi çeşitli pedagojik özellikler bulunmaktadır (McEwen vd., 2008: 104). Genel olarak lisans düzeyinde öğretilen araştırmalar, araştırma teorisinin anlaşılmasını ve araştırma raporlarını eleştirel bir Şekilde analiz etme yeteneğine odaklanırken, yüksek lisans düzeyinde süreç uygulamaya yöneliktir (Drennan ve Clarke, 2009: 484). Lisansüstü eğitimin temel amacı bilgiyi üretilip kullanan, eleştirebilen ve üreten bir düşünce yöntemiyle problemleri zebilecek insan gücünü yetiştirmektedir (Tanrıku ve üstün, 2020: 106; kmen vd, 2022: 560). Lisansüstü eğitim yüksek lisans ve doktora ile tıpta, diş hekimliğinde, eczacılıkta ve veteriner hekimlikte uzmanlık ve sanatta yeterlik eğitimi kapsamaktadır (Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi, 2023).

Tezli yüksek lisans programları “*ğrencinin bilimsel araştırma yöntemlerini kullanarak bilgilere erişme, bilgiyi derleme, yorumlama ve değerlendirme yeteneğini kazanmasını sağlar*” (Lisansüstü Eğitim ve ğretim Yönetmeliği, 2023). oğunluğunun nihai değerlendirmesi bir araştırma tezi olan yüksek lisans programları (Drennan vd., 2009: 484), yüksek lisans eğitimine başlamış olan kişileri sahip oldukları mesleklere yönelik yaşanan son gelişmeleri takip etmeye zorlamakla birlikte söz konusu kişilerin kendilerini yenilemesini de sağlamaktadır (Katılmış vd., 2013: 110).

Türkiye’de 1990 yılında 4.000 kişi yüksek lisans eğitimi alırken 2010 yılında ise bu sayının 42.000 kişi sayısına ulaştığı görülmektedir (Nas, Peyman ve Arat, 2016: 572). 2022-2023 yükseköğretim istatistiklerine göre ise 207.304 kadın, 227.181 erkek olmak üzere toplam 434.485 kişi yüksek lisans eğitimi almaktadır (Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi, 2023).

Tablo 1. 2022-2023 Yüksek Lisans ğrenci Sayıları

Devlet ni. Toplam ğrenci Sayısı			Vakıf ni. Toplam ğrenci Sayısı			Toplam ğrenci Sayısı		
Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam
195.986	170.287	366.273	31.195	37.017	68.212	227.181	207.304	434.485

Kaynak: Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi, Aralık, 2023.

Tablo 1’de görüldüğü üzere Türkiye’de 2022-2023 istatistiklerine göre toplam 434.485 kişi yüksek lisans eğitimi almaktadır. Bu sayının 366.273’ devlet üniversitelerinde, 68.212’si de vakıf üniversitelerinde yüksek lisans eğitimi almaktadır.

Tablo 2. 2022-2023 Gastronomi Yüksek Lisans Öğrenci Sayısı

	Örgün Eğitim Öğrenci Sayısı			İkinci Öğretim Öğrenci Sayıları			Toplam		
	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam
Gastronomi	48	102	150				48	102	150
Gastronomi ve Mutfak Kültürü	1	4	5	-	-	-	1	4	5
Gastronomi ve Mutfak Sanat.	483	797	1.280	83	132	215	566	929	1.495
TOPLAM									1650

Kaynak: Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi, Aralık, 2023.

Tablo 2’de anlaşılacağı üzere Türkiye’de 2022-2023 istatistiklerine göre 150 kişi gastronomi alanında 5 kişi ise gastronomi ve mutfak kültürü alanında yüksek lisans yapıyor olup hepsi de örgün eğitim almaktadır. Gastronomi ve mutfak sanatları alanında ise toplam 1.495 kişi yüksek lisans yapıyor olup, 1.280’i örgün eğitime 215’i ise ikinci öğretime kayıtlıdır.

Tablo 3. 2022-2023 Gastronomi ve Mutfak Sanatları Yüksek Lisans Bölümleri Öğrenci Sayıları

	ÜNİVERSİTE	ENSTİTÜ	BÖLÜM	ÖRGÜN	İKİNCİ ÖGR.
1.	Afyon Kocatepe Ü.	Sosyal Bilimler Ens.	GMS	37	
2.	Akdeniz Ü.	Sosyal Bilimler Ens.	GMS	27	
3.	Alanya A. K. Ü.	Lisansüstü Eğitim Ens.	GMS	12	
4.	Alanya Ü.	Lisansüstü Eğitim Ens.	GMS	8	
5.	Anadolu Ü.	Sosyal Bilimler Ens.	GMS	17	
6.	Ankara Hacı B. V. Ü.	Lisansüstü Eğitim Ens.	GMS	43	
7.	Aydın A. M. Ü.	Sosyal Bilimler Ens.	GMS	34	
8.	Bahçeşehir Ü.	Lisansüstü Eğitim Ens.	GMS	31	
9.	Balıkesir Ü.	Sosyal Bilimler Ens.	GMS	31	
10.	Başkent Ü.	Sosyal Bilimler Ens.	GMS	55	
11.	Bolu A. İ. B. Ü.	Lisansüstü Eğitim Ens.	GMS	29	
12.	Burdur M. A. E. Ü.	Sosyal Bilimler Ens.	GMS	13	
13.	Çanakkale O. M. Ü.	Lisansüstü Eğitim Ens.	GMS	23	
14.	Dokuz Eylül Ü.	Sosyal Bilimler Ens.	GMS	34	
15.	Eskişehir Osmangazi Ü.	Sosyal Bilimler Ens.	GMS	10	
16.	Gaziantep Ü.	Sosyal Bilimler Ens.	GMS	70	
17.	İstanbul Aydın Ü.	Lisansüstü Eğitim Ens.	GMS	9	
18.	İstanbul Gedik Ü.	Lisansüstü Eğitim Ens.	GMS	25	
19.	İstanbul Gelişim Ü.	Lisansüstü Eğitim Ens.	Gastronomi	60	
20.	İstanbul Kent Ü.	Lisansüstü Eğitim Ens.	GMS	34	
21.	İstanbul Nişantaşı Ü.	Lisansüstü Eğitim Ens.	GMS	114	
22.	İstanbul Okan Ü.	Lisansüstü Eğitim Ens.	Gastronomi	69	
		Sosyal Bilimler Ens.	Gastronomi	21	
23.	İstanbul Topkapı Ü.	Lisansüstü Eğitim Ens.	GMS	124	
24.	İzmir Katip Çelebi Ü.	Sosyal Bilimler Ens.	GMS	13	28
25.	Kapadokya Ü.	Lisansüstü E. Ö. ve Arş. Ens.	GMS	22	
26.	Karabük Ü.	Lisansüstü Eğitim Ens.	GMS	31	
27.	Karamanoğlu M. Ü.	Sosyal Bilimler Ens.	GMS	31	65
28.	Kastamonu Ü.	Sosyal Bilimler Ens.	GMS	19	
29.	Kırklareli Ü.	Sosyal Bilimler Ens.	GMS	7	
30.	Kocaeli Ü.	Sosyal Bilimler Ens.	GMS	32	
31.	Kütahya Dumlupınar Ü.	Lisansüstü Eğitim Ens.	GMS	31	13
32.	Mardin Artuklu Ü.	Lisansüstü Eğitim Ens.	GMS	38	
33.	Mersin Ü.	Sosyal Bilimler Ens.	GMS	31	
34.	Necmettin Erbakan Ü.	Sosyal Bilimler Ens.	GMS	43	29
35.	Nevşehir Hacı B. Veli Ü.	Sosyal Bilimler Ens.	GMS	4	
		Turizm Araş. Ens.	GMS	46	
36.	Ordu Ü.	Sosyal Bilimler Ens.	GMS	14	
37.	Pamukkale Ü.	Sosyal Bilimler Ens.	GMS	13	
38.	Sakarya U. B. Ü.	Lisansüstü Eğitim Ens.	GMS	38	16

39.	Selçuk Ü.	Sosyal Bilimler Ens.	GMS	38	
40.	Sivas Cumhuriyet Ü.	Sosyal Bilimler Ens.	GMS	32	64
41.	Van Yüzüncü Yıl Ü.	Sosyal Bilimler Ens.	GMS	17	
42.	Yeditepe Ü.	Sosyal Bilimler Ens.	Gastronomi ve Mutfak Kültürü	5	
TOPLAM				1.435	215

Kaynak: Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi, Aralık, 2023.

Tablo 3’te görüldüğü üzere Türkiye’de 42 farklı üniversitede 44 enstitüde farklı enstitüde gastronomi yüksek lisans eğitimi verilmektedir. Enstitülerin 40’ı gastronomi ve mutfak sanatları adı altında yüksek lisans eğitimi verirken, İstanbul Okan Üniversitesi ve İstanbul Gelişim Üniversitesi gastronomi, Yeditepe Üniversitesi ise Gastronomi ve Mutfak Kültürü adı altında eğitim vermektedir. Söz konusu enstitülerin tamamında örgün eğitim veriliyor olup, örgün eğitim alan öğrenci sayısının 1.435 olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca söz konusu enstitülerin 6’sında örgün eğitimin yanı sıra ikinci öğretim de bulunmaktadır. İkinci öğretimde gastronomi ve mutfak sanatları eğitimi alan öğrenci sayısının da 215 olduğu belirlenmiştir.

Yöntem

Türkiye’de gastronomi ve mutfak sanatları alanında yüksek lisans eğitimi alan öğrencilerin yüksek lisans yapma amaçlarının ve deneyimlerinin belirlenmesi amacıyla yapılan bu çalışmada nitel araştırma yöntemi tercih edilmiştir. Derinlemesine açık uçlu mülakatlar, doğrudan gözlem ve yazılı dokümanlar gibi üç farklı veri toplama şekline meydana gelen nitel araştırmalar (Patton, 2018: 4), cevapların ortalamalarını hesaplamaktan öte farklılıkları anlama ve değişkenlerden çok durumları açıklama kaygısı taşımaktadır (Ocak ve Olur, 2019: 19). Nitel araştırma süreci, soruların ve işlem basamaklarının geliştirilmesi, genellikle katılımcıların kendi ortamlarında verilerin toplanması, özel durumlardan genel temalara ulaşılarak tümevarımsal bir şekilde veri analizinin yapılması ve araştırmacının toplanan verilerin anlamını yorumlaması aşamalarını kapsamaktadır (Creswell, 2017: 4).

Bu çalışmada veri toplama süreci için gerekli olan izinler, Kütahya Dumlupınar Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu tarafından 27.12.2023 tarih ve 2023/12 sayılı etik kurul onayı ile alınmıştır.

Araştırma Tasarımı

Araştırmada nitel araştırma desenlerinden durum çalışması deseni kullanılmıştır. Sınırlı bir durumun, olayın veya sistemin derinlemesine incelendiği durum çalışmaları (Dawidowicz, 2011: 6; Merriam, 2013: 40; Özenç, 2022: 59), sosyal araştırmaların en yaygın kullanılan stratejilerinden biridir (Priya, 2021: 94). Durum çalışmalarında araştırmacı ele aldığı olgunun veya olayın yer aldığı bağlamı incelediği için nasıl ve neden türündeki soruların cevaplarına ulaşır. Bu durum da araştırmanın derinlik kazanmasına olanak sağlar (Baysal ve Hoccoğlu, 2019: 133).

Araştırmanın amacı doğrultusunda yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmış olup görüşme formu iki bölümden oluşturulmuştur. Formun birinci bölümünde araştırma katılımcılarının demografik bilgilerinin alınacağı bazı sorular yer alırken, ikinci bölümünde ise araştırmanın problemi ve amacı doğrultusunda hazırlanmış olan ve uzman görüşü alınan görüşme sorularına yer verilmiştir. Görüşme sorularının hazırlanmasında öncelikle literatür taraması yapılmış ve sorular bu literatür taramasından sonra oluşturulmuştur. Oluşturulan sorular ile ilgili uzman görüşü alınmış olup pilot görüşme yapılarak soruların açık, net ve anlaşılır olduğundan emin olunmuştur. Araştırmaya dahil edilen katılımcılar ile 10-20 Ocak 2024 tarihleri arasında yüz yüze ve çevrim içi görüşmelerle gerçekleştirilmiştir. Görüşmelere başlamadan önce araştırmacı katılımcılara araştırmanın amacı hakkında bilgi verip, kendilerinden izin alarak ses kayıt cihazı ile seslerini kaydedilmiştir.

Araştırmada amaçlı örneklem yöntemlerinden maksimum çeşitlilik örnekleme ve ölçüt örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Amaçlı örneklem, araştırmanın amacına bağlı olarak bilgi açısından zengin durumların seçilerek derinlemesine araştırma yapmaya olanak tanımaktadır (Şahan ve Uyangör, 2021: 122). Maksimum çeşitlilik, durumların belirli çeşitlilik yelpazesinden seçilmesiyle (Glesne, 2020: 61), ölçüt örnekleme ise bazı ölçütleri karşılayan tüm durumların alınmasını ifade etmektedir (Patton, 2018: 243). Araştırmada maksimum çeşitliliğin sağlanması için katılımcılar hem devlet üniversitelerinden hem de özel üniversitelerden seçilmiştir. Ölçüt örneklemin sağlanması için de araştırmanın amacına uygun olarak görüşülecek olan katılımcıdan derinlemesine bilgi elde edebilmek için ders dönemini bitirmiş ve tez döneminde olması ölçütü aranmıştır.

Çoğunlukla görüşme ve gözleme dayalı olarak yürütülen nitel araştırmalar belirli bir aşamadan sonra kendini tekrar etmeye başlar ve büyük örnekleme ihtiyaç duymazlar. Araştırmacı bu durumda tekrar ile karşılaştığında verilerin doygunluğa ulaştığını fark edip, verileri çeşitlendirmektense detaylandırmalıdır (Baltacı, 2019: 373). Bu araştırmada veri doygunluğu kriteri dikkate alınarak görüşmelerde tekrara düşmeye başlayınca veri toplama süreci sonlandırılmıştır. Bu kapsamda 14 katılımcı ile görüşmeler gerçekleştirilmiştir.

Verilerin Analizi

Elde edilen veriler içerik analizi yöntemi ile analiz edilmiştir. Nitel araştırmalarda analiz nitel verilerin organize edilmesi ve sorgulanması, temaların belirlenmesi, ilişkilerin ortaya çıkarılması, bunların açıklanması, yorumlanması ve teori oluşturulmasını sağlar (Turgut, 2014: 228). İçerik analizi, temaların ve örüntülerin tanımlanıp kodlanmasının sistematik sınıflandırılmasıyla metin verilerinin içeriklerinin öznel yorumlanmasına dayanan bir süreçtir (Gül ve Nizam, 2021: 185). Elde edilen sesler yazıya dökülerek araştırmacı tarafından ilk kodlar oluşturulmuştur. Elde edilen kodlardan benzer olanlar aynı grupların altında toplanarak kategori ve temalar oluşturulmuş ve temalar arasındaki ilişkiler açıklanmaya çalışılmıştır. Analizler yapılırken aynı zamanda bütün görüşmeler tekrar tekrar okunarak araştırmada yer alacak olan alıntılar belirlenmiştir. Araştırma katılımcılarının görüşleri isim verilmeden kodlanmıştır. Buna göre araştırma katılımcılarını sembolize etmesi adına “K” harfi kullanılmıştır.

Geçerlik ve Güvenirlik

Nitel araştırmalarda araştırmacının iç geçerlik (inandırıcılık), dış geçerlik (aktarılabirlik), iç güvenirlik (tutarlılık) ve son olarak dış güvenirliliği (teyit edilebilirlik) sağlamak için bazı stratejiler mevcuttur (Koşar vd., 2020: 376). Nitel araştırmalarda geçerliğin sağlanabilmesi için kapsamlı betimleme ve üye/katılımcı kontrolü, güvenirliliğin sağlanması için ise kodlayıcılar arası tutarlılık (Arslan, 2022) gibi teknikler kullanılmıştır. Bu kapsamda geçerliğin sağlanması için araştırmacının literatür taramasının yapılması sürecinden soruların oluşturulması, örneklem seçimi, verilerin toplanması ve analiz edilmesine kadar bütün süreç hakkında olabildiğince ayrıntılı bilgi verilmiştir. Ses kayıtları yazıya döküldükten sonra bütün katılımcılar ile paylaşılmış olup eksik gördükleri noktaları tamamlamaları sağlanmıştır. Güvenirliliğin sağlanması için ise kodlayıcılar arası tutarlılık kriterine başvurulmuştur. Bu kapsamda nitel araştırmalar konusunda uzman başka bir araştırmacı ile veriler paylaşılmış ve analizleri yapması istenmiştir. İki araştırmacının belirlemiş oldukları kod ve temalar karşılaştırılmış ve yüksek bir uyum olduğu belirlenmiştir. Uyumun olmadığı noktalar tartışmaya açılarak söz konusu analizlere yönelik farklılıklar en aza indirilerek son karara varılmıştır.

Bulgular

Araştırma kapsamında görüşülen yüksek lisans öğrencilerinin demografik bilgileri tablo 4’de verilmektedir.

Tablo 4. Katılımcıların Demografik Bilgileri

Katılımcı	Cinsiyet	Mezun Olduğu Üni. Türü	Mezun Olduğu Lisans Bölümü	Yüksek Lisans Yaptığı Üni. Türü
K 1	Erkek	Devlet Üni	GMS	Devlet Üni.
K 2	Erkek	Vakıf Üni.	GMS	Vakıf Üni.
K 3	Kadın	Devlet Üni	GMS	Devlet Üni.
K 4	Kadın	Devlet Üni	GMS	Devlet Üni.
K 5	Kadın	Devlet Üni	Beslenme ve Diyetetik	Devlet Üni.
K 6	Kadın	Vakıf Üni.	GMS	Vakıf Üni.
K 7	Erkek	Devlet Üni	GMS	Devlet Üni.
K 8	Erkek	Devlet Üni	GMS	Devlet Üni.
K 9	Erkek	Devlet Üni	GMS	Devlet Üni.
K 10	Kadın	Devlet Üni	GMS	Devlet Üni.
K 11	Erkek	Devlet Üni	Konaklama İşletmeciliği	Vakıf Üni.
K 12	Kadın	Vakıf Üni.	GMS	Vakıf Üni.
K 13	Kadın	Vakıf Üni.	GMS	Vakıf Üni.
K 14	Kadın	Devlet Üni	Turizm İşletmeciliği	Devlet Üni.

Tablo 4’de görüldüğü üzere araştırmaya 14 kişi katılmış, bunların 8’i kadın, 6’sı ise erkektir. Katılımcılardan 10’u lisans bölümünü devlet üniversitelerinde tamamlarken, 4’ü vakıf üniversitesi mezunu olup 11’inin lisans mezuniyet bölümü GMS bölümüdür. Katılımcılardan 9’u devlet üniversitesinde 5’i ise vakıf üniversitelerinde yüksek lisans yapmaktadır.

Araştırmada “GMS alanında yüksek lisans tercih etmenizdeki etkili olan faktörler nelerdir?” sorusu sorulmuş ve katılımcı cevaplarından yola çıkarak ortaya çıkan kod ve temalar tablo 5’de verilmiştir.

Tablo 5. Yüksek Lisans Yapma Sebepleri Temasını Oluşturan Kategori ve Kodlar

TEMA	KATEGORİLER	KODLAR
Yüksek Lisans Yapma Amacı	Sektör İle İlişkili	<ul style="list-style-type: none"> • Ağır Çalışma Koşulları (n=7) • Sektörün Kadınlar İçin Zor Olması (n=4) • Mesleki Gelişime Katkı (n=2) • Düzensiz Hayat (n=2)
	Akademi İle İlişkili	<ul style="list-style-type: none"> • Akademisyen Olmak (n=8) • Bilimsel Araştırmalar Yapmak (n=2) • Alanda Büyük Açık Olması (n=2)
	Kişisel-Sosyal	<ul style="list-style-type: none"> • Akademisyenliğin Sosyal Statüsü (n=2) • Kişisel Gelişime Katkı (n=2)

Yüksek lisans yapma amacı teması sektör ile ilişkili, akademi ile ilişkili ve kişisel-sosyal kategorilerinden oluşmaktadır. Sektör ile ilişkili kategorisi ağır çalışma koşulları, sektörün kadınlar için zor olması, mesleki gelişime katkı ve düzensiz hayat kodlarından oluşmaktadır. Sektör ile ilişkili kategorisinde katılımcılar özellikle ağır çalışma koşulları ve sektörün kadınlar için zor olması ile ilgili daha yoğun görüş bildirmiştir. Konuya ilişkin K3 şu ifadeleri kullanmıştır:

“Özellikle stajlarımdan sonra mesleğin ne kadar zorladığını, aslında mutfakta herkesin çalışamayacağını fark ettim. Bu da benim için çok büyük bir etken. Yani staj yaparken mesleğin zorluklarını gördüm. Herkes için zor bir meslek ama özellikle de kadınlar için ayrıca daha zor.” (K3)

Akademi ile ilişkili kategorisinde katılımcılar akademisyen olmak ile ilgili daha yoğun görüş bildirirken, kişisel-sosyal kategorisinde ise akademisyenliğin sosyal statüsü kodu üzerinde yoğun görüş bildirilmiştir. Konuyla ilişkili olarak K4 ve K7 şu ifadeleri kullanmıştır:

“Ben akademisyen olmak istediğim için yüksek lisans yapıyorum. Öğretmen olarak eğitime katkı sağlamak istedim. Bunun yolunun da üniversitede lisansüstü eğitimden geçtiğini düşündüğüm için yüksek lisans yapıp akademisyen olmak istedim.” (K4)

“Aşçılık mesleği de toplumda saygın meslek değil bence. Akademisyenlik mesleği ise saygın bir meslek bu da etkili oldu yüksek lisans kararında.” (K7)

Araştırmada “GMS alanında yüksek lisans eğitiminiz süresince en çok karşılaştığınız sorunlar nelerdir?” sorusu sorulmuş ve katılımcı cevaplarından yola çıkarak ortaya çıkan kod ve temalar tablo 6’da verilmiştir.

Tablo 6. Karşılaşılan Sorunlar Temasını Oluşturan Kategori ve Kodlar

TEMA	KATEGORİLER	KODLAR
Karşılaşılan Sorunlar	Ekonomik Sorunlar	<ul style="list-style-type: none"> • Bir İşte Çalışamamak (N=6) • Masraflı Olması (N=6)
	Bölümle İlişkili Sorunlar	<ul style="list-style-type: none"> • Alan Dışı Hocalar (N=5) • Hocalarla İletişim Sorunu (N=4) • Danışmanın Yeterince Yönlendirmemesi (N=2)
	Kişisel-Sosyal	<ul style="list-style-type: none"> • Yoğunluk (N=6) • Özel Hayata Vakit Ayıramama (N=2)

Tablo 6’da karşılaşılan sorunlar teması ekonomik sorunlar, bölümle ilişkili sorunlar ve kişisel-sosyal kategorilerinden oluşmaktadır. Ekonomik sorunlar kategorisinde katılımcılar bir işte çalışamamak ve eğitimin masraflı olması ile ilgili yoğun görüş bildirmiştir. Söz konusu görüşlerle ilgili K1 ve K7 şu ifadeleri kullanmıştır:

“Benim en çok gördüğüm sorun maddi ekonomik sorun. Ekstra bu sorunu çözmek için çalışman gerekiyor. Ama çalışınca da yüksek lisans ihmal ediyorsun, çalışmayınca da geçinmiyorsun. En büyük sorun bu bence.” (K1)

“Eğitimim boyunca en çok karşılaştığım problem, ekonomik problem. Yüksek lisans yaparken belli bir paraya ihtiyacınız var. Maddi olarak biri tarafından desteklenmiyorsanız masraflarınızı karşılamak için çalışmanız gerekiyor. Ama çalışırken de yüksek lisans yapmak çok zor olabiliyor.” (K7)

Bölümle ilişkili sorunlar kategorisinde daha çok alan dışı hocalar ve hocalar ile iletişim sorunu konularında daha yoğun görüş birliği varken, kişisel-sosyal kategorisinde ise katılımcılar yoğunluk ile ilgili görüş bildirmiştir. Söz konusu görüşlerle ilgili K8 ve K14 şu ifadeleri kullanmıştır:

“Akademisyen hocaların hepsinin alan dışından olması da sorun. Hocaların gastronomi alanından olmaması motivasyonumuzu olumsuz yönde etkiliyor. Hocaların gastronomi alanından olmaması aynı zamanda çalışma konularının da gastronomi ile ilgili olmaması ve tezin çok uzamasına neden oluyor.” (K8)

“Benim için en büyük sorun, sosyal hayatıma zaman ayıramıyor olmak. Çünkü zaten yüksek lisans süreci, sunumlar ve ödevler çok yoğun onun için sosyal hayata çok zaman kalmıyor.” (K14)

Araştırmada “GMS alanında yüksek lisans yapan biri olarak en büyük kaygınız nedir? Neden?” sorusu sorulmuş ve katılımcı cevaplarından yola çıkarak ortaya çıkan kod ve temalar tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 7. Kaygı Temasını Oluşturan Kodlar

TEMA	KODLAR
Kaygı	<ul style="list-style-type: none"> •Atabilme (n=8) •Gerekli Puanları Alabilme (n=5) •Tezi Bitirebilme (n=5) •Mezun Yığılması Yaşanması (n=3)

En büyük kaygılarının sorulduğu soruda katılımcıların büyük bir çoğunluğu atanma konusunda (n=8) kaygılı olduğunu ifade etmiştir. Konuya ilişkin K5 ve K13 şu ifadeleri kullanmıştır:

“En büyük kaygım gerekli şartları sağlayıp, tezimi bitirip, puanları aldıktan sonra atanamamak. Şu anda bu bölümde yüksek lisans yapan çok fazla kişi var. Herkese yetecek kadar yeterli kadro var mı? Çok kişi arasından sıyrılıp atanmak biraz zor olabilir.” (K5)

“En büyük kaygım, yüksek lisansı bitirdikten sonra gerekli puanları da aldıktan sonra atanamamak.” (K5)

Katılımcılar gerekli puanları alabilme, tezi bitirebilme ve mezun yığılmasının yaşanması konularında da kaygılı olduğunu ifade etmiştir. Söz konusu kaygılar kaygılarla ilgili K3 ve K6 şu ifadeleri kullanmıştır:

“Kesinlikle yabancı dil puanı ve Ales puanı konusu en büyük kaygılarımdandır. Birkaç sefer şunu gördüm. Yani çok yüksek dil puanı ile ön değerlendirmeye giremeyen arkadaşlarım var. Dolayısıyla bu durumda yüksek yabancı dil puanı ve Ales puanı almak konusunda kaygılarımın olduğunu söyleyebilirim.” (K3)

“Benim en büyük kaygım tezimi bitirememek ve dil puanı alamamak. Çünkü çalışırken bunları da yapmak zor oluyor.” (K6)

Araştırmada son olarak “GMS yüksek lisans eğitimin size sağladığı katkılar nelerdir?” sorusu sorulmuş ve katılımcı cevaplarından yola çıkarak ortaya çıkan kod ve temalar tablo 8’de verilmiştir.

Tablo 8. Katkı Temasını Oluşturan Kodlar

TEMA	KATEGORİLER	KODLAR
Katkı	Bireysel/Toplumsal	•Eleştirel Düşünce/Geniş Perspektif (N=10)
		<ul style="list-style-type: none"> •İfade/İletişim Becerisi (N=5) •Saygınlık (N=4) •Genel Kültür (N=2)
	Akademik	<ul style="list-style-type: none"> •Bilimsel Araştırma Becerisi (n=6) •Bilimsel Araştırma Sevgisi (n=3)
	Mesleki	•Mesleki Gelişim (n=2)

Katkı teması bireysel/toplumsal, akademik ve mesleki kategorilerinden oluşmaktadır. Bireysel/toplumsal kategorisi ise eleştirel düşünce/geniş perspektif, ifade/iletişim becerisi, saygınlık ve genel kültür kodlarından oluşmaktadır. Söz konusu kategoride katılımcılar özellikle eleştirel düşünce/geniş perspektif ile ilgili oldukça yoğun görüş bildirmiştir. Konu ile ilgili K9, K12 ve K13 şu ifadeleri kullanmıştır:

“En büyük katkısı bakış açımı genişletmiş olması. Ben eskiden çok dar açı ile konulara bakar, arkasındaki kaynakça hiç sorgulamaz ve hemen kabul ederdim. Ama şimdi bilgileri sorguluyorum. Kaynakçasına bakıp kim ne demiş bakabiliyorum.” (K9)

“Toplumda yiyecek ve içeceklerle ilgili herkesin bilmediği bilimsel bilgileri biliyorum. Eleştirel düşünceme çok katkı sağladı.” (K12)

“Yüksek lisans sürecim boyunca çok sunum ve araştırma yaptım. Bu da daha diksiyonu düzgün ve daha akıcı konuşmamı sağladı. Sınıfta hocanın gözetiminde sürekli sunum yaptığımız için söylemek istediğimiz şeyi artık daha iyi bir şekilde aktarıyoruz.” (K13)

Akademik kategorisinde katılımcılar daha çok bilimsel araştırma becerisi ve bilimsel araştırma sevgisi ile ilgili yoğun görüş bildirirken, mesleki kategorisinde ise mesleki gelişim ile ilgili görüş bildirilmiştir. Konuyla ilişkili olarak K1 ve K14 şu ifadeleri kullanmıştır:

“Yüksek lisansa başlamadan önce her hangi bir konuda araştırma yaparken nasıl araştırma yapabileceğimi ya da sonuca nasıl ulaşabileceğimi bilmiyordum. Ama şimdi araştırma yapacağım zaman nasıl araştıracağımı ve sonuca nasıl gideceğimi biliyorum” (K1)

“Şöyle, dediğim gibi yiyecek içecek bölümünde çalışıyorum ve bu anlamda bana çok katkısı oldu. Mesleki olarak yemekler hakkında daha bilimsel konuşabiliyorum. Çalıştığım şirkette bile bana duyulan saygı arttı.” (K14)

Şekil 1. Kod Bulutu

Kaynak: Wordart.com Sitesinde Yazar Tarafından Oluşturulmuştur

Katılımcıların ifade yoğunluğu şekil 1’de kod bulutunda gösterilmektedir. Buna göre yüksek lisans eğitiminin en büyük katkısı eleştirel düşünce/geniş perspektif şeklinde ifade edilirken, katılımcılar yoğunlukla akademisyen olmak için ve sektörün ağır çalışma koşulları sebebiyle yüksek lisans eğitimine başladığını ifade edip atanabilmek konusunda kaygılı olduklarını dile getirmişlerdir.

Sonuç ve Tartışma

Gastronomi ve mutfak sanatları alanında tezli yüksek lisans yapan bireylerin söz konusu bölümde yüksek lisans yapma gerekçelerinin ve deneyimlerinin belirlenmesi amacıyla yapılan bu çalışmada durum çalışması deseni kullanılmıştır.

Araştırmanın sonuçlarına göre katılımcılar yoğunlukla sektörün ağır çalışma koşullarından, sektörün kadınlar için zor olması, mesleki gelişim ve düzensiz hayat gibi sebeplerden dolayı yüksek lisansa yönelmektedirler. Yiğit (2023) turizm programlarından mezun olduktan sonra yiyecek ve içecek sektöründe kariyerlerine başlayan fakat bir süre sonra sektörden ayrılan kişilerle ayrılık kararlarının arkasında yatan faktörleri belirleme yönelik gerçekleştirdiği araştırmasında benzer sonuçlar elde etmiştir. Yiğit (2023) araştırmasında katılımcıların yiyecek ve içecek sektöründe kariyerlerine devam etmemelerinin gerekçeleri olarak uzun ve ağır çalışma koşulları, aile ve sosyal hayattan kopukluk gibi sonuçlara ulaşmıştır. Katılımcılar aynı zamanda genellikle akademisyen olmak için yüksek lisans yaptıklarını ifade etmiştir. Ayrıca araştırmanın sektörün ağır çalışma koşulları sonucu Seçim’in (2020) araştırmasında ulaştığı mutfaktaki çalışma koşullarının bireylere zor geldiği, sosyal hayatlarına yeterince zaman ayıramadıkları sonucu ile Sırıklı ve Pekerşen’in (2023)

araştırmasında ulaşılmış oldukları öğrencilerin çoğunun staj sırasında iş yoğunluğunun fazla olduğunu ve çalışma saatlerinin fazla olduğunu ifade etmesi sonucu ile ilişkilendirilebilir. Araştırmada ulaşılan sektörün kadınlar için zor olması sonucu Eren ve Güleç'in (2023) araştırmalarında ulaştıkları genç kadın aşçıların cinsiyetçi ayrımcılığına maruz kaldıkları sonucu ile örtüşmektedir.

Katılımcılar yüksek lisans eğitimleri süresine ilişkin, sürecin masraflı ve yoğun olması, başka herhangi bir işte çalışmaya imkan vermemesi şeklinde görüş bildirmiştir. Araştırmanın yüksek lisans eğitiminin masraflı olması sonucu, Koşar vd. (2020) tarafından gerçekleştirilen araştırmada katılımcıların lisansüstü eğitimin masraflı olması gibi sebeplerle eğitime devam edememesi sonucu ile benzerlik göstermektedir. Katılımcılar ayrıca süreç boyunca yaşadıkları sorunları ifade ederken alan dışı hocaların olması ve hocalarla yaşanan iletişim sorunları konularında da görüş bildirmiştir. Turan'ın (2019) öğrencilerin lisansüstü eğitimde karşılaştıkları sorunlardan birinin de hocalarla yüz yüze görüşme ihtimalinin azlığı sonucu bu araştırmanın hocalarla yaşanan iletişim sorunu sonucunu destekler niteliktedir. Hocaların alan dışı olması sonucu Deveci vd. (2020) tarafından gerçekleştirilen, devlet üniversitelerindeki GMS sanatları bölümündeki akademik personelin çoğunun turizm ve gıda mühendisliği alanında eğitim almış kişiler olduğu tespiti ile örtüşmektedir.

Katılımcılar özellikle atanma konusunda kaygı yaşadıklarını belirtmiştir. Ayrıca katılımcılar gerekli puanların alınması, tezi bitirebilme ve bölümde mezun yığılmasının yaşanması konularında da kaygılandıklarını ifade etmiştir. Katılımcılar yüksek lisans eğitiminin eleştirel düşüncelerine katkıda bulunduğu gibi ifade becerilerini geliştirdiğini ve bilimsel araştırma becerisi kazandırdığını belirtmiştir.

Kaynakça

- Arslan, E. (2022). Nitel araştırmalarda geçerlilik ve güvenilirlik. Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 51, 395-407.
- Aydemir, S. ve Çam, Ş. S. (2015). Lisansüstü öğrencilerinin lisansüstü eğitimi almaya ilişkin görüşleri. *Turkish Journal of Education*, 4(4), 4-16.
- Baltacı, A. (2019). Nitel araştırma süreci: Nitel bir araştırma nasıl yapılır? *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(2), 368-388.
- Baysal, E. A. ve Hoccoğlu, N. (2019). Nitel araştırma modelleri-desenleri. İçinde G. Ocak (Ed.), *Eğitimde bilimsel araştırma yöntemleri* (s. 125-151). Ankara: Pegem Akademi.
- Creswell, J. W. (2017). *Araştırma deseni nitel, nicel ve karma yöntem yaklaşımı*. (Çev. S. B. Demir). Ankara: Eğiten Kitap. 4. baskıdan çeviri.
- Davey, L. (2019) "The application of case study evaluations. *Practical Assessment, Research, and Evaluation*, 2 (9), 1-2.
- Dawidowicz, P. (2011). With scholarship & practice in mind: The case study as research method. *The Journal of Applied Instructional Design*, 1(2), 5-12.
- Deveci, B., Deveci, B., Aymankuy, Y. ve Aymankuy, Ş. (2020). Gastronomi ve mutfak sanatları bölümü akademik personelinin eğitim profili: Devlet üniversiteleri üzerine bir araştırma, *Türk Turizm Araştırmaları Dergisi*, 4(3), 2506-2526.
- Drennan J. and Hyde A. (2008) Social selection and professional regulation for Master's degrees for nurses. *Journal of Advanced Nursing* 63(5), 486-493.
- Drennan, J. and Clarke, M. (2009). Coursework master's programmes: The student's experience of research and research supervision. *Studies in Higher Education*, 34 (5): 483-500.
- Eren, S. ve Güleç, E. (2023). Mutfakta kadınlara yönelik cinsiyet ayrımcılığı var mıdır? Gastronomi ve mutfak sanatları bölümünde okuyan kadın öğrenciler üzerine bir araştırma, *Sosyal, Beşeri ve İdari Bilimler Dergisi*, 6(12): 1617-1634.
- Glesne, C. (2020). *Nitel araştırmaya giriş*. (Çev. Ed. A. Ersoy ve P. Yalçınoğlu). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Gül, S. S. ve Nizam, Ö. K. (2021). Sosyal bilimlerde içerik ve söylem analizi. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (42), 181-198.

- Güven, İ. H., Ramazan, Ü., Öteleş, M. A., Yumşak, M., Sevinç, K. ve Şimşek, F. (2023). Okul müdürlerinin eğitim yönetimi tezsiz yüksek lisans programı alanında lisansüstü eğitim yapma nedenlerinin incelenmesi. *Socrates Journal of Interdisciplinary Social Studies*, 9(34), 164-179.
- Katılmış, A., Çelik, H. ve Kop, Y. (2013). Türkiye'de yüksek lisans öğreniminde yaşanan sorunlar: Sosyal bilgiler öğretmenliği örneği. *Gaziantep University Journal of Social Sciences*, 12(1), 108-122.
- Koşar, D., Er, E., ve Kılınç, A. (2020). Öğretmenlerin lisansüstü öğrenim görme nedenleri: Nitel bir araştırma. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi (MAKÜ)*, (53), 370-392.
- Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği (2023). Tezli Yüksek Lisans Programı Madde 6, <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=21510&MevzuatTur=7&MevzuatTertip=5>, (Erişim Tarihi: 17.12.2023).
- Mcewen L., Monk, J., Hay, I., Kneale, P. and King, H. (2008). Strength in diversity: Enhancing learning in vocationally-orientated, master's level courses. *Journal of Geography in Higher Education*, 32 (1), 101-119.
- Merriam, S. B. (2013). *Nitel araştırma: desen ve uygulama için bir rehber*. (Çev. Ed. S. Turan). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Nas, S., Peyman, D. ve Arat, Ö. G. (2016). Bireylerin yüksek lisans yapma nedenleri üzerine bir araştırma. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 18 (4), 571-599.
- Ocak, İ. ve Olur, B. (2019). Bilimsel araştırma süreci: Giriş. İçinde G. Ocak (Ed.), *Eğitimde bilimsel araştırma yöntemleri* (s. 1-63). Ankara: Pegem Akademi.
- Ökmen, B., Şahin, Ş., Boyacı, Z., Kılıç, A. ve Adıgüzel, A. (2022). Eğitim programları ve öğretim yüksek lisans programına ilişkin öğretim üyesi ve öğrenci görüşleri. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 19(2), 559-574.
- Özenç, Y. Y. (2022). Eğitim araştırmalarında durum çalışması deseni nasıl kullanılır? *Uluslararası Eğitimde Nitel Araştırmalarda Mükemmellik Arayışı Dergisi*, 1(2), 57-67.
- Patton, M. Q. (2018). *Nitel araştırma ve değerlendirme yöntemleri*. (Çev. Ed. M. Bütün ve S.B. Demir). Ankara: Pegem Akademi. 3. baskıdan çeviri.
- Priya, A. (2021). Case study methodology of qualitative research: Key attributes and navigating the conundrums in its application. *Sociological Bulletin*, 70(1), 94-110.
- Seçim, Y. (2020). Gastronomi eğitimi alan öğrencilerin işletme mutfaklarına yönelik tutumları, *Türk Turizm Araştırmaları Dergisi*, 4(1): 641-652.
- Sırıklı, İ. K. ve Pekerşen, Y. (2023). Gastronomi ve mutfak sanatları öğrencilerinin staj süreçlerinde yaşadıkları iş stresinin belirlenmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 22(87), 1325-1343.
- Şahan, H. H. ve Uyangör, N. (2021). Bilimsel araştırmalarda örneklem seçimi. İçinde M. Çelebi (Ed.), *Nitel araştırma yöntemleri* (111-140). Ankara: Pegem Akademi.
- Tanrıkulu, L. ve Üstün, B. (2020) Almanca öğretmenliği yüksek lisans öğrencilerinin lisansüstü eğitim yapma nedenlerine ilişkin nitel bir çalışma. *International Journal of Language Academy*, 8 (5), 104-114.
- Turan, E. Z. (2019) Yüksek lisans öğrencilerinin kariyer gelişimlerinde lisansüstü tercih sebepleri ve süreçte karşılaştıkları sorunlar. *EJER Congress 2019 Bildiri Kitabı*. 19-22 Haziran Ankara Üniversitesi.
- Turgut, Y. (2014). Verilerin kaydedilmesi, analizi, yorumlanması: Nicel ve nitel. İçinde A. Tanrıoğen (Ed.), *Bilimsel araştırma yöntemleri* (s. 191-248). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Wordart (2024). <https://wordart.com/edit/19ftyvru06d> , (Erişim Tarihi: 04.03.2024).
- Yiğit, S. (2023). Turizm mezunlarının yiyecek ve içecek sektöründe kariyerlerine devam etmeme nedenleri üzerine nitel bir araştırma. *Journal of Gastronomy, Hospitality and Travel*, 6(3), 933-943.
- Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi (2023). Metaveri: Kapsam, Tanımlar ve Sınıflamalar, <https://istatistik.yok.gov.tr/> , (Erişim Tarihi: 15.12.2023).